

Úspešná britská politika v Indii vyniesla Viktórii roku 1876 titul cisárovnej Indie. V nasledujúcom desaťročí oslávila kráľovná 50 rokov na tróne a práve veľké oslavy jej jubilea ju vyťahli z ulity a ona sa opäť vrátila do verejného života. V prílive novej energie precestovala svoje džžavy a navštívila dokonca i Francúzsko. Posledné roky Viktóriinej vlády boli poznamenané britsko-búrskou vojnou, svoje impérium stihla ešte viesť do nového storočia.

Na konci vlády, keď mala Viktória už vyše 80 rokov, doľahli na ňu príliš veľké imperiálne ambície krajiny a vypätie sa podpísalo na jej zdraví. Reumatické bolesti spôsobili, že najprv začala chodiť s palicou, neskôr bola pripútaná na vozík. Trpela tiež sivým zákalom. Postupne jej začala vynechávať aj vynikajúca pamäť, ale kráľovná sa nechcela vzdať ani časti svojich povinností. Koncom roka 1900 ju opustili všetky sily, avšak stále sa živo zaujímal o všetko dianie a stretávala sa s ľuďmi, ktorí boli zasiahnutí búrskou vojnou.

Viktória zomrela na ostrove Wight 22. januára 1901, obklopená celou rodinou. Po jej smrti nastúpil na trón po dlhých rokoch čakania princ Eduard. Ním sa končí dlhé viktoriánske obdobie a začína sa krátke eduardovské obdobie.

Keď sa na verejnosť dostala správa, že kráľovná zomiera, celá krajina sa ponorila do smútku. Väčšina obyvateľov zažila na tróne len Viktóriiu a jej smrť na nich pôsobila neprirodzene, s kráľovnou odišla jedna epocha.

RODINNÁ FOTOGRAFIA S KRÁĽOVNOU VIKTÓRIOU UPROSTRED AKO „DYNASTICKOU BABIČKOU EURÓPY“. VÝSADU SEDIET NA TEJTO FOTOGRAFII MALI LEN TRI AUTORITY: SAMÁ KRÁĽOVNÁ, JEJ NAJSTARŠIA DCÉRA A NEMECKÝ CÍSAŔ VILIAM II. FOTOGRAFIA VZNIKLA PRI PRÍLEŽITOSTI 75. NARODENÍN KRÁĽOVNEJ VIKTÓRIE 24. MÁJA 1894.

Veľká Británia vstúpila do nového storočia vlastne až Viktóriinou smrťou. Pre 19. storočie ostane Viktória navždy jednou z dôležitých postáv, pre anglické dejiny pretrvá ako symbol.

Mgr. Andrea Kvintová-Kelemenová (1979) vyštudovala históriu a estetiku na Filozofickej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave. Pracuje ako redaktorka kultúrneho týždenníka *Kedy Kam? Za kultúrou!* Venuje sa britským dejinám 19. storočia.

Pravek očami Zdenka Buriana

Zdeněk Burian, uznávaný maliar, grafik a ilustrátor, sa podstatnou časťou svojej tvorby venoval vedeckej ilustrácii. Staršia generácia však jeho dielo spája so spomienkami na školu, a to vďaka školským obrazom, ktoré často dekorovali steny našich škôl. Jedinečným spôsobom po dlhé roky sprostredkovali mládeži vedecké poznatky o počiatkoch vývoja zeme, prírody a človeka. Vďaka nim si mohli predstaviť to, čo nikdy nemohli vidieť. Aj preto sa dnes veľa ľudí pozerá na pravek práve Burianovými očami.

Zdeněk Burian sa narodil 11. februára 1905 v Koprivnici. Po skončení ľudovej a meštianskej školy zložil roku 1919 ako 14-ročný prijímacie skúšky na pražskú Akadémiu výtvarných umení. Talentovaného mládencu zaradili hneď do druhého ročníka k profesorovi Jakubovi Obrovskému. Jeho učiteľmi boli aj Max Švabinský, Vojtěch Hynais a Vlaho Bukovac. Generačné rozdiely, sociálne problémy i povahová uzavretosť však Buriana viedli k rozhodnutiu zanechať štúdium, takže napokon nezískal ucelené akademické vzdelanie a svoj talent rozvíjal v podstate sám. V priebehu niekoľkých rokov ho tvorivým géniom privedol k typicky burianovskému majstrovstvu vlastne vo všetkých kresliarskych a maliarskych technikách. Jeho dielo predstavuje takmer 14-tisíc ilustrácií, 1 055 olejomalieb a 258 temper, gvašov a pastelov.

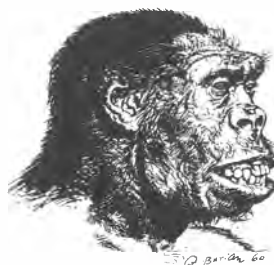
Už ako 16-ročný ilustroval preklad Stevensonovho diela *Dobrodružstvá Davida Balfoura* (1921), ktoré vychádzalo v Ústrednom robotníckom kníhkupectve a nakladateľstve. V ďalších rokoch (1924 – 1927) pokračoval v ilustrátorskej tvorbe pre časopis *Širým světem* a potom aj pre Vilímkoovo nakladateľstvo a Nakladateľstvo Toužimský a Moravec. Po druhej svetovej vojne nadviazal mnohoročnú spoluprácu predovšetkým so Štátnym na-

kladateľstvom detskej literatúry (neskôr Albatros), ale aj s ďalšími objednávatelmi doma i v zahraničí. Intenzívne sa venoval aj časopiseckej ilustrácii.

Plodná spolupráca

Pre Burianovu umeleckú orientáciu a výtvarný prejav bola rozhodujúcou spolupráca s profesorom paleontológie Josefom Augustom (1903 – 1968). Na jeho podnet sa od roku 1935 začal systematicky venovať umeleckému stvárneniu najstaršieho obdobia vývoja zeme a života človeka. V tejto tematickej oblasti vytvoril v rozmedzí 46 rokov úctyhodné výtvarné dielo – asi 900 originálnych paleontologických a paleoantropologických rekonštrukcií, ktoré sa stali súčasťou Augustových diel, napr. *Divý pravek* (1942), *Lovci jeskynných medvedů* (1947), *Ztracený svět* (1948), *Z hlubin pravěku* (1949), ale aj v Stejskalovom diele *Velký ilustrovaný přírodopis všech tří říší* (1949) a odtiaľ sa dostali do ďalších publi-

likácií doma i v zahraničí. Uvedené práce preslávili oboch autorov v celom kultúrnom svete a táto tvorba zaradila Buriana medzi popredných reprezentantov vedeckej ilustrácie. Vytvoril neobyčajne rozsiahle a vo svete i tematicky ojedinelé dielo ospevujúce prírodu a človeka v ich predhistorickom období, kto-

PRAVEKÝ ČLOVEK, PEROKRESBA, 1960